

PROGRAM WYCHOWAWCZO – PROFILAKTYCZNY

II Liceum Ogólnokształcące z Oddziałami Integracyjnymi

im. C. K. Norwida w Tychach

2017/2018 – 2019/2020

PODSTAWA PRAWNA

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997r. (Dz. U. z 1997 r. nr 78, poz. 483 ze zm.)
2. Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne ONZ z 10 grudnia 1948
3. Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych, otwarty do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz. U. 1977 nr 38 poz. 167)
4. Konwencja o Prawach Dziecka, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne ONZ z 20 listopada 1989 r. (Dz. U. z 1991 r. nr 120, poz. 526)
5. Ustawa z 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (tekst jedn.: Dz. U. z 2017 r. poz. 1189)
6. Ustawa z 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r. poz. 1943 ze zm.)
7. Ustawa z 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 59)
8. Ustawa z 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jedn. Dz. U. z 2016 r. poz. 487)
9. Ustawa z 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (tekst jedn. Dz. U. z 2017 r. poz. 783)
10. Ustawa z 9 listopada 1995r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (tekst jedn. Dz. U. z 2017 r. poz. 957)
11. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 18 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii (Dz. U. z 2015 r. poz. 1249)
12. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. poz. 356)
13. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno – pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z dnia 25 sierpnia 2017 r. poz. 1591)

WSTĘP

Szkolny program wychowawczo-profilaktyczny realizowany w II Liceum Ogólnokształcącym z Oddziałami Integracyjnymi im. C. K. Norwida w Tychach opiera się na hierarchii wartości przyjętej przez radę pedagogiczną, radę rodziców i samorząd uczniowski, wynikających z przyjętej w szkole *koncepcji pracy*. Treści szkolnego programu wychowawczo-profilaktycznego są spójne ze *statutem szkoły* i *wewnątrzszkolnym systemem oceniania*. Istotą działań wychowawczych i profilaktycznych szkoły jest współpraca całej społeczności szkolnej oparta na założeniu, że wychowanie jest zadaniem realizowanym w rodzinie i w szkole, która w swojej działalności musi uwzględniać zarówno wolę rodziców, jak i priorytety

edukacyjne państwa. Zgodnie z Ustawą z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo Oświatowe (Dz. U. z 2017 r. poz. 59, zm. Z 2017 r. poz. 949) „Kształcenie i wychowanie służy rozwijaniu u młodzieży poczucia odpowiedzialności, miłości Ojczyzny oraz poszanowania dla polskiego dziedzictwa kulturowego, przy jednoczesnym otwarciu się na wartości kultur Europy i świata. Szkoła winna zapewnić każdemu uczniowi warunki niezbędne do jego rozwoju, przygotować go do wypełniania obowiązków rodzinnych i obywatelskich w oparciu o zasady solidarności, demokracji, tolerancji, sprawiedliwości i wolności.” Rolą szkoły, oprócz jej funkcji dydaktycznej, jest dbałość o wszechstronny rozwój każdego z uczniów oraz wspomaganie wychowawczej funkcji rodziny. „Wychowanie rozumiane jest jako wspieranie dziecka w rozwoju ku pełnej dojrzałości w sferze fizycznej, emocjonalnej, intelektualnej, duchowej i społecznej, wzmacniane i uzupełniane przez działania z zakresu profilaktyki problemów dzieci i młodzieży” (ustawa Prawo Oświatowe z dnia 14 grudnia 2016 r. Art. 1 ust. 3).

WIZJA NASZEJ SZKOŁY

Wtedy to próba jest, wtedy jest waga,

Ile? Nad sobą wzięteś panowania;

Wartość ci się odśłania naga –

I oto widzisz, ktoś – ty? ... bez pytania.

/C. K. Norwid, „Tyrtęj – Za kulisami”/

MODEL ABSOLWENTA

Dążeniem szkoły jest przygotowanie uczniów do efektywnego funkcjonowania w życiu społecznym oraz podejmowania samodzielnych decyzji w poczuciu odpowiedzialności za własny rozwój.

Norwidowiec kończący szkołę:

1. Kieruje się uniwersalnymi wartościami etycznymi.
2. Radzi sobie w trudnych sytuacjach (również poprzez szukanie pomocy).
3. Osiąga wyznaczone cele.
4. Zmienia świat na lepszy.
5. Jest świadomym odbiorcą kultury.

CELE PROGRAMU

Podstawowym celem realizacji szkolnego programu wychowawczo-profilaktycznego jest promocja zdrowia, wspieranie młodzieży w rozwoju oraz zapobieganie zachowaniom ryzykownym.

Wspomaganie uczniów w rozwoju ukierunkowane jest na osiągnięcie pełnej dojrzałości w sferze*:

1. Fizycznej – ukierunkowanej na zdobycie przez ucznia i wychowanka wiedzy i umiejętności pozwalających na prowadzenie zdrowego stylu życia i podejmowania zachowań prozdrowotnych.
2. Psychiczej (emocjonalnej i intelektualnej) – ukierunkowanej na zbudowanie równowagi i harmonii psychicznej, osiągnięcie właściwego stosunku do świata, poczucia siły, chęci do życia i witalności, ukształtowanie postaw sprzyjających rozwijaniu własnego potencjału, kształtowanie środowiska sprzyjającego rozwojowi uczniów, zdrowiu i dobrej kondycji psychicznej.
3. Społecznej – ukierunkowanej na kształtowanie postawy otwartości w życiu społecznym, opartej na umiejętności samodzielnej analizy wzorów i norm społecznych oraz dokonywania wyborów, a także doskonaleniu umiejętności wypełniania ról społecznych.
4. Duchowej (aksjologicznej) – ukierunkowanej na zdobycie konstruktywnego i stabilnego systemu wartości, w tym docenienie znaczenia zdrowia oraz poczucia sensu istnienia.

STRATEGIA DZIAŁAŃ SZKOŁY

Strategia działań szkoły opiera się na działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej wśród uczniów, ich rodziców oraz nauczycieli, wychowawców i innych pracowników szkoły. Są to działania uprzedzające, mające na celu przeciwdziałanie pojawianiu się zachowań ryzykownych również związanych z używaniem środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych (zwanym dalej substancjami psychoaktywnymi) przez uczniów.

Działalność wychowawcza

1. Wspieranie uczniów, również poprzez współpracę z rodzicami w prawidłowym rozwoju i zdrowym stylu życia.
2. Kształtowanie hierarchii systemu wartości, w którym zdrowie należy do jednych z najważniejszych wartości w życiu.
3. Wzmacnianie wśród uczniów więzi ze szkołą oraz społecznością lokalną poprzez przygotowanie i zachęcanie do podejmowania działań na rzecz środowiska szkolnego i lokalnego.

4. Kształtowanie przyjaznego klimatu w szkole, budowanie prawidłowych relacji rówieśniczych oraz relacji uczniów i nauczycieli, a także nauczycieli i rodziców, w tym wzmacnianie więzi z rówieśnikami oraz nauczycielami.
5. Doskonalenie umiejętności nauczycieli w zakresie budowania podmiotowych relacji z uczniami oraz ich rodzicami oraz warsztatowej pracy z grupą uczniów.
6. Wzmacnianie kompetencji wychowawczych nauczycieli oraz rodziców.
7. Kształtowanie u uczniów postaw prospołecznych, w tym poprzez możliwość udziału w działaniach z zakresu wolontariatu, sprzyjających aktywnemu uczestnictwu uczniów w życiu społecznym.
8. Wspieranie edukacji rówieśniczej i programów rówieśniczych mających na celu modelowanie postaw prozdrowotnych i prospołecznych.
9. Kształtowanie wrażliwości na potrzeby innych, w tym osób niepełnosprawnych.
10. Kształtowanie u uczniów postawy szacunku do środowiska przyrodniczego, w tym upowszechnianie wiedzy o zasadach zrównoważonego rozwoju, motywowanie do działań na rzecz ochrony środowiska.
11. Przygotowanie uczniów do aktywnego uczestnictwa w kulturze i sztuce narodowej i światowej.
12. Wzmacnianie poczucia tożsamości narodowej, przywiązania do historii i tradycji narodowych.

I. Działalność edukacyjna

polega na stałym poszerzaniu i ugruntowywaniu wiedzy i umiejętności uczniów, ich rodziców i nauczycieli z zakresu promocji zdrowia i zdrowego stylu życia:

1. Poszerzenie wiedzy rodziców i nauczycieli na temat prawidłowości rozwoju i zaburzeń zdrowia psychicznego młodzieży, rozpoznawania wczesnych objawów używania substancji psychoaktywnych, a także suplementów diet i leków w celach innych niż medyczne oraz postępowania w tego typu przypadkach.
2. Rozwijanie i wzmacnianie umiejętności psychologicznych i społecznych uczniów.
3. Kształtowanie u uczniów umiejętności życiowych, w szczególności samokontroli, radzenia sobie ze stresem, rozpoznawania i wyrażania własnych emocji.
4. Kształtowanie krytycznego myślenia i wspomaganie uczniów w konstruktywnym podejmowaniu decyzji w sytuacjach trudnych, zagrażających prawidłowemu rozwojowi i zdrowemu życiu.
5. Prowadzenie doskonalenia kompetencji nauczycieli i wychowawców w zakresie rozpoznawania wczesnych objawów używania substancji psychoaktywnych, oraz podejmowania szkolnej interwencji profilaktycznej.
6. Doskonalenie kompetencji nauczycieli w zakresie profilaktyki używania substancji psychoaktywnych, norm rozwojowych i zaburzeń zdrowia psychicznego wieku rozwojowego.

II. Działalność informacyjna

polega na dostarczaniu rzetelnych i aktualnych informacji na temat zagrożeń i rozwiązywania problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych. Działalność ta skierowana jest do uczniów, rodziców, nauczycieli i innych pracowników szkoły:

1. Dostarczenie aktualnych informacji nauczycielom i rodzicom na temat skutecznych sposobów prowadzenia działań wychowawczych i profilaktycznych związanych z przeciwdziałaniem używaniu substancji psychoaktywnych i innych zagrożeń cywilizacyjnych.
2. Udostępnienie informacji o ofercie pomocy specjalistycznej dla uczniów i ich rodziców w przypadku używania substancji psychoaktywnych.
3. Przekazanie informacji uczniom, rodzicom oraz nauczycielom na temat konsekwencji prawnych związanych z naruszeniem przepisów ustawy z dnia 29 lipca 2005 r o przeciwdziałaniu narkomanii.
4. Informowanie uczniów i rodziców o obowiązujących procedurach postępowania nauczycieli oraz o metodach współpracy szkoły z Policją w sytuacjach zagrożenia narkomanią.

III. Działalność profilaktyczna

polega na realizowaniu działań z zakresu profilaktyki uniwersalnej, selektywnej i wskazującej. Obejmuje ona:

- a) w przypadku profilaktyki uniwersalnej – wspieranie wszystkich uczniów w prawidłowym rozwoju i zdrowym stylu życia oraz podejmowanie działań, których celem jest ograniczanie zachowań ryzykownych niezależnie od poziomu ryzyka używania przez nich środków psychoaktywnych.
- b) w przypadku profilaktyki selektywnej – wspieranie uczniów, którzy ze względu na swoją sytuację rodzinną, środowiskową lub uwarunkowania biologiczne są w wyższym stopniu narażeni na rozwój zachowań ryzykownych.
- c) w przypadku profilaktyki wskazującej – wspieranie uczniów, u których rozpoznano wczesne objawy używania środków psychoaktywnych, lub występowanie innych zachowań ryzykownych, które nie zostały zdiagnozowane jako zaburzenia lub choroby wymagające leczenia.

Działalność profilaktyczna obejmuje:

1. Wspieranie wszystkich uczniów w prawidłowym rozwoju i zdrowym stylu życia oraz podejmowanie działań, których celem jest ograniczanie zachowań ryzykownych niezależnie od poziomu ryzyka używania przez nich substancji psychoaktywnych.

2. Pomoc w zaspokojeniu ważnych potrzeb rozwojowych poprzez przygotowanie dla uczniów oferty zajęć rozwijających zainteresowania i uzdolnienia, jako alternatywnej pozytywnej formy działalności zaspakajającej ważne potrzeby, w szczególności potrzebę podniesienia samooceny, sukcesu, przynależności i satysfakcji życiowej.
3. Kształtowanie u uczniów umiejętności życiowych, w szczególności samokontroli, radzenia sobie ze stresem, rozpoznawania i wyrażania własnych emocji.
4. Realizowanie wśród uczniów oraz ich rodziców programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego dostosowanych do potrzeb indywidualnych i grupowych oraz realizowanych celów profilaktycznych, rekomendowanych w ramach systemu rekomendacji, o którym mowa w Krajowym Programie Przeciwdziałania Narkomanii.
5. Przygotowanie oferty zajęć rozwijającej zainteresowania i uzdolnienia, jako alternatywnej pozytywnej formy działalności zaspakajającej ważne potrzeby, w szczególności potrzebę podniesienia samooceny, sukcesu, przynależności i satysfakcji życiowej.
6. Kształtowanie i wzmacnianie norm przeciwnych używaniu substancji psychoaktywnych przez uczniów, a także norm przeciwnych podejmowaniu innych zachowań ryzykownych.
7. Doskonalenie zawodowe nauczycieli w zakresie realizacji szkolnej interwencji profilaktycznej w przypadku podejmowania przez uczniów zachowań ryzykownych.
8. Włączanie, w razie potrzeby, w indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny działań z zakresu przeciwdziałania używaniu substancji psychoaktywnych.

V. Diagnoza czynników chroniących i czynników ryzyka

Diagnoza czynników chroniących i ryzyka jest postawą do podejmowania przez szkołę działalności wychowawczo – profilaktycznej.

Przez **CZYNNIKI CHRONIĄCE** rozumiemy własności indywidualne, relacje z ludźmi oraz zasoby środowiska, które mogą neutralizować działanie czynników ryzyka. Czynniki chroniące rozpatruje się najczęściej w kilku obszarach.

Są to:

- cechy, umiejętności i zdolności indywidualne,
 - wspierające relacje z bliskimi osobami,
 - pozytywne cechy środowiska rodzinnego,
 - wsparcie płynące ze środowiska pozarodzinnego,
 - cechy środowiska lokalnego i miejsca zamieszkania (zasoby do wykorzystania),
- Czynniki chroniące nie usuwają negatywnych doświadczeń lub niekorzystnych czynników z życia dorastającego człowieka, lecz pomagają mu zmagać się z nimi z dobrym skutkiem. Działanie czynników chroniących polega na zwiększaniu ogólnej odporności młodego człowieka, wyzwalaniu motywacji i energii do walki z

przeciwnościami, czyli, innymi słowy, polega na uruchamianiu procesów odwrotnych do tych, które prowadzą do choroby, zaburzeń zachowania lub nieprzystosowania. Na przykład zaangażowanie się młodego człowieka w niesienie pomocy osobom niepełnosprawnym może wzmacniać jego poczucie własnej wartości i dawać mu poczucie satysfakcji, co w konsekwencji może sprzyjać ograniczeniu zachowań buntowniczych w kontaktach z rodzicami lub szkołą.

Przez **CZYNNIKI RYZYKA** rozumiemy właściwości indywidualne, cechy środowiska społecznego i efekty ich interakcji, które wiążą się ze zwiększonym ryzykiem powstawania nieprawidłowości, zaburzeń, chorób lub przedwczesnej śmierci. W sensie statystycznym czynniki ryzyka to korelaty (właściwości, które współwystępują z nieprawidłowym zachowaniem lub chorobą) lub predyktory, czyli właściwości, które poprzedzają w czasie powstawanie nieprawidłowych zachowań, zaburzeń lub chorób. Na podstawie wiedzy o czynnikach ryzyka możemy przewidywać wystąpienie niepożądanych zjawisk, np. zachowań problemowych młodzieży, ale czynniki ryzyka nie są przyczynami w ścisłym znaczeniu tego słowa. Pojawienie się czynników ryzyka nie musi nieuchronnie prowadzić do negatywnych konsekwencji, ale wyraźnie zwiększa ryzyko ich wystąpienia.

Zachowania problemowe/ryzykowne młodzieży są wypadkową statusu społeczno-ekonomicznego rodziny, relacji interpersonalnych w rodzinie, umiejętności rodziców, cech indywidualnych dziecka, postaw i zachowań rówieśników, klimatu społecznego szkoły i cech środowiska zamieszkania. Trudno z tej listy wyłonić jeden dominujący czynnik lub grupę czynników. Dodatkowo w przypadku zachowań ryzykownych młodzieży mamy do czynienia z konstelacją czynników ryzyka zmieniającą się w różnych okresach rozwojowych.

W okresie dojrzewania do czynników już wcześniej istniejących dołączają nowe, związane z biologicznym i psychospołecznym dojrzewaniem. Wzrasta znaczenie wpływów rówieśniczych, którym zwykle towarzyszy eksperymentowanie z zachowaniami ryzykownymi. Dojrzewanie jest okresem, w którym – w niesprzyjających warunkach – kumulują się wpływy wielu czynników ryzyka i dochodzi do eskalacji zachowań ryzykownych.*

Zespół wychowawczo – profilaktyczny przeprowadził badanie ankietowe mające na celu diagnozę czynników chroniących i czynników ryzyka wśród młodzieży naszego liceum.

Ankieta składała się z 31 pytań, większości zamkniętych. Pytania dotyczyły: możliwości indywidualnych, również związanych z cechami osobowościowymi, radzenia sobie z emocjami, radzenia sobie w szkole, oceny siebie, relacji z rodzicami, spędzania wolnego czasu, zachowań ryzykownych.

Ankiety przeprowadzono w klasach II i III, próba badawcza: 100 respondentów.

wzór ankiety

ANKIETA SKIEROWANA DO UCZNIÓW I UCZENNIC II LO w Tychach

(program wychowawczo – profilaktyczny)

Prosimy Cię o rzetelne wypełnienie ankiety. Jej wyniki są ważne dla skonstruowania dobrze funkcjonującego w szkole programu wychowawczo – profilaktycznego.

Podkreśl jedną najbardziej pasującą do Ciebie odpowiedź:

1. Moja koncentracja uwagi jest dobra.

ZAWSZE CZĘSTO CZASEM RZADKO NIGDY

2. Uczenie się sprawia mi problemy.

ZAWSZE CZĘSTO CZASEM RZADKO NIGDY

3. Potrafię się swobodnie wypowiadać.

ZAWSZE CZĘSTO CZASEM RZADKO NIGDY

4. Zazwyczaj jestem: (możesz podkreślić więcej odpowiedzi)

towarzyski radosny optymistyczny szczęśliwy przygnębiony
zestresowany
agresywny pesymistyczny

inne, jakie?:.....

5. Panuję nad złością.

ZAWSZE CZĘSTO CZASEM RZADKO NIGDY

6. „Dogaduję” się z rówieśnikami.

ZAWSZE CZĘSTO CZASEM RZADKO NIGDY

7. Oceniam siebie pozytywnie, widzę w sobie więcej pozytywów niż negatywów.

ZAWSZE CZĘSTO CZASEM RZADKO NIGDY

8. Wierzę w swoje możliwości.

ZAWSZE CZĘSTO CZASEM RZADKO NIGDY

9. Mam sprecyzowane cele/plany na przyszłość. TAK NIE

10. Chętnie podejmuję wyzwania.

[Wpisz tytuł dokumentu]

ZAWSZE CZĘSTO CZASEM RZADKO NIGDY

11. W grupie rówieśniczej jestem postrzegany dobrze.

ZAWSZE CZĘSTO CZASEM RZADKO NIGDY

12. Jeżeli ktoś mnie do czegoś namawia, czego nie chcę, to najczęściej:

ODMAWIAM ULEGAM

13. Dobrze się czuję w towarzystwie osoby/osób: (możesz podkreślić więcej odpowiedzi)

silniejszych ode mnie słabszych ode mnie lubiących dobrą zabawę mających
szalone pomysły

dobrze się uczących ambitnych z poczuciem humoru mających problemy

14. Dokończ zdanie pierwszym pojawiającym się słowem: Moje kontakty z rodzicami są

15. Moi rodzice wiedzą gdzie i z kim spędzam czas.

ZAWSZE CZĘSTO CZASEM RZADKO NIGDY

16. Moi rodzice są otwarci na rozmowę ze mną o moich problemach/wspierają mnie.

ZAWSZE CZĘSTO CZASEM RZADKO NIGDY

17. Wiem, gdzie mogę szukać pomocy, kiedy mam jakiś problem. TAK NIE

18. Jeżeli mam jakiś problem, to najczęściej zwracam się do

19. Wolny czas najczęściej spędzam na:

(wymień do trzech
aktywności).....

20. Najczęściej spędzam czas z

21. Zdarzyło mi się opuścić celowo pojedyncze lekcje. TAK NIE

22. Zdarzyło mi się opuścić celowo całą dzień nauki. TAK NIE TAK (więcej
niż jeden)

23. Zdarzyło mi się zapalić papierosa/e-papierosa. TAK NIE

24. Palę papierosy/e-papierosy. TAK NIE

25. Zdarzyło mi się mieć kontakt z substancją psychoaktywną (alkohol, marihuana, inne
narkotyki, dopalacze). TAK NIE

26. Mam kontakt przynajmniej z jedną z wyżej wymienionych substancji. TAK NIE

27. Ile przeciętnie godzin dziennie poświęcasz na gry komputerowe?

28. Ile przeciętnie godzin dziennie poświęcasz na media społecznościowe?

29. Ilu Twoich kolegów/koleżanek pije alkohol (również piwo) przynajmniej raz w miesiącu?

ŻADEN NIEWIELU WIELU WIĘKSZOŚĆ WSZYSCY

30. Ilu Twoich kolegów/koleżanek „bierze” narkotyki (również marihuanę) przynajmniej raz w
miesiącu?

ŻADEN NIEWIELU WIELU WIĘKSZOŚĆ WSZYSCY

31. Ilu Twoich kolegów/koleżanek „bierze” dopalacze przynajmniej raz w miesiącu?

ŻADEN NIEWIELU WIELU WIĘKSZOŚĆ WSZYSCY

Wyniki ankiety – analiza

1. Czynniki chroniące w II LO w Tychach:

Wśród czynników chroniących można wyróżnić:

- a) dobrą koncentrację uwagi naszych uczniów; 59% uczniów uważa, że potrafi się skupić na danej czynności bez zakłóceń.
- b) Aż 61% uczniów potrafi się swobodnie wypowiadać, 26% czasem sprawia to problemy
- c) Nasi uczniowie określają się jako towarzyscy (56%) i optymistyczni (50%), a także radośni (45%) i szczęśliwi (35%)
- d) W większości nie mają problemów z panowaniem nad złością: zawsze panuje 30% młodzieży, często 40%, czasem 22%
- e) Aż 77% nie ma problemów komunikacyjnych z rówieśnikami
- f) 59% uważa, że grupa dobrze ich postrzega, a 19% uważa że tylko czasem tak jest
- g) Młodzież II LO w Tychach jest asertywna, 94% potrafi odmówić, jeśli ktoś ich do czegoś namawia
- h) Młodzież dobrze się czuje w towarzystwie osób ambitnych i dobrze się uczących 73%, a także mających poczucie humoru 97%
- i) Kontakty z rodzicami w większości oceniane są jako dobre i bardzo dobre 66%
- j) 83% uczniów twierdzi, że ich rodzice wiedzą, gdzie i z kim spędzają czas
- k) 71% ma wsparcie swoich rodziców
- l) Uczniowie wiedzą, gdzie szukać pomocy w sytuacji pojawiających się problemów – 89%
- m) Z problemem najczęściej zwracają się do: rodziców 50%, przyjaciół 45%
- n) 84% młodzieży deklaruje, że nie pali papierosów/papierosów elektronicznych
- o) 62% licealistów nie spędza czasu na grach komputerowych
- p) 88% uczniów uważa, że ich koledzy nie mają kontaktu z dopalaczami

2. Czynniki ryzyka w II LO w Tychach:

- a) 51% uczniów deklaruje, że uczenie się sprawia im problemy
- b) 48% uczniów ocenia się negatywnie, nie ma poczucia własnej wartości
- c) 43% nie wierzy w swoje możliwości
- d) 60% nie ma sprecyzowanych celów/planów na przyszłość
- e) 43% niezbyt chętnie podejmuje wyzwania
- f) 80% opuściło celowo pojedyncze lekcje

- g) 34% opuściło celowo cały dzień nauki, a 25% więcej niż raz
- h) 54% zapaliło w swoim życiu papierosa/e-papierosa
- i) 54% miało przynajmniej raz kontakt z substancją psychoaktywną
- j) 42% młodzieży ma kontakt z substancją psychoaktywną
- k) 79% młodzieży twierdzi, że ich rówieśnicy piją alkohol przynajmniej raz w miesiącu
- l) 43% młodzieży twierdzi, że niektórzy ich rówieśnicy „biorą” narkotyki przynajmniej raz w miesiącu

WNIOSKI z diagnozy:

Spora ilość **czynników chroniących** stanowi dobrą bazę do pracy z uczniami. Obejmują one zarówno pozytywne cechy osobowości uczniów (towarzyscy, optymistyczni), jak i ważne umiejętności życiowe związane z inteligencją emocjonalną (asertywni, posiadający umiejętność koncentracji uwagi, panowania nad emocjami, swobodę w wypowiedaniu się). Uczniowie II LO dobrze czują się wśród swoich rówieśników, szczególnie tych z ambicjami, dobrze się uczących i mających poczucie humoru. Bardzo ważną informacją dla szkoły wynikającą z ankiety jest dobra relacja młodzieży z rodzicami, co jest bazą dla młodego człowieka i daje poczucie stabilizacji i bezpieczeństwa. Możliwość kontaktu, wsparcie, rozmowa z rodzicami, są nie do przecenienia w trudnym okresie życia jakim jest adolescencja. O dobrym kontakcie młodych ludzi z rodzicami świadczy m. in. fakt, iż aż 83% rodziców wie (wg deklaracji uczniów), gdzie i z kim ich dzieci spędzają czas. Oczywiście młodzież zaznacza również inne osoby dorosłe, fachowców w dziedzinie pomocy oraz posiada wiedzę o tym, gdzie udać się po pomoc profesjonalną w sytuacji pojawiających się problemów. Z ankiety wynika również że palenie papierosów nie cieszy się aż taką popularnością. Zakładając prawdziwość wypowiedzi aż 84% nie pali papierosów ani papierosów elektronicznych. Gry komputerowe – królujące wśród gimnazjalistów i uczniów szkół podstawowych - w liceum zaliczane są do rzadkości i dotyczą jedynie pojedynczych osób. Bardzo pozytywną jest informacja o dopalaczach, gdzie 88% młodzieży uważa, że ich rówieśnicy nie mają z nimi kontaktu.

W związku z istnieniem **czynników ryzyka**, należy podjąć działania, które miałyby na celu zmniejszenie zachowań ryzykownych wśród młodzieży naszego liceum:

- w pracy indywidualnej z uczniem sugeruje się obserwację i wzmacnianie poczucia własnej wartości;
- zajęcia z preorientacji zawodowej powinny być wzmocnione i w zwiększonej ilości godzin, zarówno indywidualnie jak i grupowo;
- powinno zwrócić się uwagę na aktywizowanie uczniów i zachęcanie ich do podejmowania wyzwań, wspieranie, wskazywanie zasobów oraz realnych, konkretnych możliwości ucznia;
- frekwencja na lekcjach jest problemem od dłuższego czasu i ma często związek z pełnoletniością uczniów i możliwością samodzielnego się przez nich

usprawiedliwiania. Zmieniony w tym roku szkolnym system oceniania zachowania jest nadzieją na poprawę frekwencji wśród uczniów;

- kontakt młodzieży z alkoholem czy innymi substancjami psychoaktywnymi jest dość niepokojący. Sugeruje się zwiększenie ilości zajęć z wychowawcą na temat profilaktyki zachowań ryzykownych a także kontynuację programu rekomendowanego przez Krajowe Biuro Przeciwdziałania Narkomanii „Ars, czyli jak dbać o miłość” a także szkolenie dla nauczycieli oraz prelekcję dla rodziców.

VI. Diagnoza potrzeb (w zakresie działalności wychowawczo – profilaktycznej)

Diagnoza została częściowo przeprowadzona w czerwcu 2018r. Zostały nią objęte następujące społeczności szkolne tj.: uczniowie klas I i II, nauczyciele i pracownicy nie będący nauczycielami. Rodzice ankietowani byli we wrześniu 2018r. Diagnozę przeprowadzono za pomocą ankiet. Ankieta zawierała 16 obszarów tematycznych, które w dowolnej ilości zostały zaznaczone przez badanych jako te, które powinny być poruszane na zajęciach z wychowawcą, oraz w innej formie (w miarę potrzeb), oraz jedno pytanie pozostało otwarte na sugestie w tym zakresie.

Próba badawcza:

Uczniowie – 100

Rodzice – 100

Nauczyciele – 20

Pracownicy nie będący nauczycielami – 10

wzór ankiety

ANKIETA ANONIMOWA DLA UCZNIÓW/RODZICÓW/NAUCZYCIELI/PACOWNIKÓW NIE BĘDĄCYCH NAUCZYCIELAMI II LO W TYCHACH

(diagnoza potrzeb w zakresie działalności wychowawczo – profilaktycznej w szkole)

Zaznacz obszary tematyczne, które chciałbyś omawiać z wychowawcą na lekcjach wychowawczych:

1. Wartości w życiu człowieka.
2. Wolontariat –aktywność w życiu społecznym.
3. Wzmacnianie poczucia tożsamości i dumy narodowej oraz świadomości obywatelskiej.
4. Promowanie zdrowego stylu życia.
5. Rozwijanie umiejętności interpersonalnych/komunikacyjnych.
6. Działalność człowieka a środowisko przyrodnicze.
7. Bezpieczeństwo w szkole.
8. Profilaktyka agresji i przemocy rówieśniczej, w tym cyberprzemocy.
9. Profilaktyka używania alkoholu.
10. Profilaktyka używania narkotyków.
11. Profilaktyka używania dopalaczy.
12. Profilaktyka używania tytoniu.
13. Profilaktyka brania leków bez przepisu lekarza.
14. Profilaktyka nadwagi i otyłości.
15. Profilaktyka zdrowia psychicznego, w tym radzenia sobie ze stresem.
16. Profilaktyka zdrowia psychicznego, w tym zaburzeń jedzenia.

[Wpisz tytuł dokumentu]

17. Napisz, jakie inne zagadnienia Twoim zdaniem powinny być poruszane na zajęciach z wychowawcą?.....

Z analizy ankiet **uczniów** wynika, iż największe zapotrzebowanie jest na zajęcia z:

- profilaktyki zdrowia psychicznego, w tym radzenia sobie ze stresem – 73%;
- 63% uczniów chciałoby zajęcia rozwijające umiejętności interpersonalne na wyższym poziomie niż tylko możliwość „dogadania” się z rówieśnikami (jak wynika z analizy czynników chroniących);
- ważnym obszarem dla młodzieży jest rozmowa o wartościach – 52%;

Dla **rodziców** zagadnieniami, które powinny być realizowane w szkole z ich dziećmi są:

- na pierwszym miejscu – 78% - profilaktyka zdrowia psychicznego, w tym radzenia sobie ze stresem;
- 70% - wartości w życiu człowieka i profilaktyka używania narkotyków;
- 69% - profilaktyka agresji i przemocy rówieśniczej, w tym cyberprzemocy;
- 67% - rozwijanie umiejętności interpersonalnych/komunikacyjnych oraz profilaktyka używania dopalaczy;
- 62% - profilaktyka używania alkoholu;
- 58% - promowanie zdrowego stylu życia;
- 56% profilaktyka używania tytoniu;
- 55% - wolontariat – aktywność w życiu społecznym;

Z perspektywy **nauczycieli**, ich obserwacji, wychowawcy na zajęciach z klasą głównie powinni zająć się następującymi obszarami:

- profilaktyka zdrowia psychicznego, w tym radzenie sobie ze stresem – 75%
- wartości w życiu człowieka – 70%
- promowanie zdrowego stylu życia – 55%
- profilaktyka agresji i przemocy rówieśniczej, w tym cyberprzemocy – 55%
- profilaktyka używania narkotyków – 50%
- profilaktyka zdrowia psychicznego, w tym zaburzeń jedzenia (anoreksja, bulimia) – 50%

Pracownicy nie będący nauczycielami sugerują następujące obszary tematyczne:

- profilaktyka używania alkoholu – 80%
- profilaktyka używania dopalaczy – 80%
- profilaktyka używania tytoniu – 80%
- profilaktyka używania narkotyków – 70%
- wartości w życiu człowieka – 60%
- profilaktyka agresji i przemocy rówieśniczej, w tym cyberprzemocy – 60%
- profilaktyka zdrowia psychicznego, w tym radzenie sobie ze stresem – 50%
- profilaktyka brania leków bez przepisu lekarza – 50%
- wolontariat – aktywność w życiu społecznym – 50%

- wzmacnianie poczucia tożsamości i dumy narodowej oraz świadomości obywatelskiej – 50%

WNIOSKI z diagnozy:

W każdej badanej grupie pojawił się obszar tematyczny związany ze zdrowiem psychicznym człowieka, jak o nie dbać w aspekcie radzenia sobie ze stresem. Wydaje się tu zatem niezwykle ważna edukacja młodzieży w zakresie technik radzenia sobie ze stresem i nabycie umiejętności zarządzania nim. Sugerowane jest zatem wprowadzenie większej ilości zajęć/warsztatów na ww. temat. Również tematyka dotycząca wartości pojawia się w wynikach ankiet uczniów, rodziców i nauczycieli. Wpływ na kształtowanie się systemu wartości młodego człowieka mamy nie tylko na zajęciach z wychowawcą czy na zajęciach przedmiotowych. Dużą rolę odgrywa tu również to, co dzieje się w tzw. międzyczasie, w każdym momencie bycia, rozmowy z młodym człowiekiem. Rola domu jest tu szczególnie ważna, ale również współpraca rodziców ze szkołą w tym zakresie nie tylko poprzez bezpośredni kontakt ale poprzez dbanie o wspólne priorytety. Jest to w dużej mierze zagadnienie analizowane na przedmiocie wychowanie do życia w rodzinie, niestety uczęszcza na te zajęcia zbyt mała liczba uczniów, dlatego też należy takie zajęcia przeprowadzać w klasach z wychowawcą. Temat wartości pojawia się też we wspomnianym wyżej programie rekomendowanym „Ars, czyli jak dbać o miłość”. Należy poszerzyć ofertę zajęć dla uczniów w zakresie komunikacji interpersonalnej (potrzeba uczniów i rodziców). Profilaktyka zachowań ryzykownych również musi być wzmocniona w działalności szkoły (pojawiła się w odpowiedziach rodziców, nauczycieli, pracowników nie będących nauczycielami). Wynika to zarówno z diagnozy potrzeb jak i z analizy czynników ryzyka. Wzmocnieni w tym zakresie powinni być również nauczyciele, wychowawcy, dlatego sugerowane jest szkolenie dotyczące substancji psychoaktywnych i umiejętności reagowania w sytuacjach kryzysowych a dla rodziców prelekcja w zakresie zagrożeń w cyberprzestrzeni. Wolontariat – sugerowany przez rodziców i pracowników nie będących nauczycielami jest dość rozwiniętą aktywnością w naszej szkole i nadal sugerowany jest jego rozwój.

REKOMENDACJE:

Biorąc pod uwagę cel programu wychowawczo – profilaktycznego, diagnozę potrzeb wynikającą m. in. z analizy czynników chroniących i czynników ryzyka do najważniejszych zadań, oprócz wymienionych w strategii działań szkoły, należeć będą:

- poszerzenie oferty zajęć dla uczniów w zakresie zdrowia psychicznego, w tym radzenia sobie ze stresem;
- poszerzenie oferty w zakresie preorientacji zawodowej indywidualnie jak i grupowo;

[Wpisz tytuł dokumentu]

- poszerzenie oferty dla uczniów w zakresie nabywania umiejętności interpersonalnych;
- wzmocnienie działań w zakresie profilaktyki zachowań ryzykownych, głównie dotyczącej używania narkotyków i alkoholu;
- konsekwencja wychowawców w rozliczaniu frekwencji (system punktowy), monitorowanie i diagnozowanie przyczyn nieobecności ucznia, współpraca nauczycieli z wychowawcą, wychowawców z rodzicami, pedagogiem/psychologiem szkolnym w tym zakresie.
- aktywizowanie i zachęcanie uczniów do podejmowania wyzwań, wskazywanie zasobów oraz realnych, konkretnych możliwości ucznia;
 - w pracy indywidualnej z uczniem obserwacja i wzmacnianie poczucia własnej wartości;
 - rozważania o wartościach w życiu człowieka jak i wspieranie budowania systemu wartości młodego człowieka w codziennym życiu;

Rekomendacje powyższe są spójne z raportem ewaluacji zewnętrznej i wynikami kontroli kuratora oświaty za rok szkolny 2016/2017:

- indywidualizacja w pracy z uczniem z uwzględnieniem ich potrzeb i możliwości,
 - motywowanie uczniów do podejmowania różnych działań,
 - udział rodziców w procesie działalności wychowawczej i profilaktycznej szkoły (punkty od 1 – 3),
- oraz z wnioskami z nadzoru pedagogicznego sprawowanego w roku szkolnym 2016/2017 w celu doskonalenia pracy szkoły:
- udział uczniów w tworzeniu programu wychowawczo – profilaktycznego, wzięcie pod uwagę zapotrzebowania uczniów dotyczącego wartości, na które szkoła powinna zwrócić uwagę w procesie wychowawczo – profilaktycznym (zajęcia i warsztaty dla uczniów),
 - kontynuowanie propagowania postawy dialogu i tolerancji oraz umiejętności współdziałania pomiędzy członkami społeczności szkolnej i poza szkołą (zajęcia z komunikacji interpersonalnej, możliwość włączenia się w działania wolontariatu w ramach Norwidowskiego Koła Wolontariatu oraz Szkolnej Grupy Amnesty International) – (II raport punkty 1 – 2).

W roku szkolnym 2017/2018 została przeprowadzona **ewaluacja procesu** obszaru związanego z promocją zdrowego stylu życia, jako jednego z celów działalności wychowawczej szkoły.

Wnioski poewaluacyjne:

Zdania uczniów i uczennic na temat oceny atrakcyjności zajęć są podzielone. Uczniowie mieli możliwość włączenia się w dyskusję. Połowa respondentów miała przemyślenia po zajęciach na temat swojego aktualnego stylu życia, co wydaje się bardzo pozytywne, co nie przekłada się jednak u większości badanych na wprowadzenie zmian w tym zakresie. Być może, gdyby zajęć było więcej i byłyby one

[Wpisz tytuł dokumentu]

prowadzone w sposób cykliczny, można byłoby uzyskać lepsze efekty, nawet w liceum, do którego uczęszcza już młodzież z pewnymi nawykami, biorąc pod uwagę zdolność do refleksji w tym wieku i możliwość wprowadzania zmian w życiu na każdym jego etapie. Zdecydowanie młodzież opowiada się za potrzebą takich zajęć w ramach zajęć z wychowawcą 87%, ale już tylko 57% zaznacza, iż chciałaby wziąć udział w takich zajęciach.

Rekomendacje do pracy w tym zakresie są następujące:

- zwiększenie atrakcyjności zajęć (zamiast metody wykładowej, zajęcia warsztatowe z zastosowaniem technik wizualnych)
- możliwość dyskusji, tak, by każdy chętny do wypowiedzi uczniów miał taką możliwość
- spożytkowanie refleksji młodych ludzi w czasie kontynuowania zajęć w tym temacie w celu zachęcania do zmian w stylu życia (konieczna kontynuacja tematów tydzień po tygodniu, bez zbędnej przerwy)

Tematyka zajęć promujących zdrowie obejmuje trzy spotkania z wychowawcą w klasie I oraz dwa w klasie II. Potrzeby danego oddziału mogą zdecydować o zwiększeniu ilości zajęć o tej tematyce. Potrzeby te diagnozuje wychowawca klasy.

Tematyka zajęć z wychowawcą dla poszczególnych etapów edukacyjnych

Adresaci	Działania: zajęcia z wychowawcą, warsztaty, prelekcje, dyskusje, spotkania z zaproszonymi gośćmi, specjalistami
Klasy I	Zajęcia integrujące zespół klasowy. – 4 godziny lekcyjne (pedagog i psycholog szkolny)
	Cyprian Kamil Norwid – poeta i patron szkoły.
	Odpowiedzialność karna nieletnich w tym niewłaściwe używanie technologii informacyjnej i multimedialnej oraz zagrożenia związane z używaniem substancji psychoaktywnych w tym dopalaczy. (Policja)
	Program rekomendowany „Ars, czyli jak dbać o miłość” (2 h) (pedagog, psycholog szkolny)
	Zdrowie psychiczne – dlaczego jest takie ważne? (psycholog szkolny)
	Stres – motywacja czy przeszkoda?
	Jak wzmacniać poczucie własnej wartości i lepiej radzić sobie z krytyką otoczenia?
	Równi – różni. O niepełnosprawności. (psycholog szkolny)
	Zasady skutecznej komunikacji. (poradnia psychologiczna – pedagogiczna)

[Wpisz tytuł dokumentu]

	Zajęcia z preorientacji zawodowej: „Matura i co dalej?” (psycholog szkolny)
	Zdrowe odżywianie – co jeść?
	Właściwe odżywianie osób aktywnych fizycznie.
	Żyję zdrowo – nie palę, nie piję, nie biorę, mówię NIE!
	Prawa człowieka – zacznij działać TERAZ! (pedagog szkolny)
	W jaki sposób możemy chronić naszą planetę?
Klasy II	Zajęcia z preorientacji zawodowej: „Moje studia a rynek pracy” (przedstawiciel PPP)
	Zajęcia z preorientacji zawodowej: Zawody przyszłości.
	Zależność między zdrowiem fizycznym a psychicznym.
	Wpływ stresu na zdrowie człowieka – kiedy pomaga a kiedy szkodzi?
	Poznajemy techniki radzenia sobie ze stresem. (pedagog szkolny)
	Alkohol, narkotyki – mówię NIE!
	Mity na temat używania alkoholu.
	Bezpieczeństwo w internecie – odpowiedzialne korzystanie z mediów społecznych – zagrożenia w cyberprzestrzeni.
	Wpływ aktywności fizycznej na zdrowie, samopoczucie i wyniki w nauce.
	Techniki uczenia się i zapamiętywania.
	11 listopada – co znaczy dla mnie ojczyzna?
	Profilaktyka zachowań ryzykownych w kontekście zakażeń HIV. (pedagog szkolny)
	Każdy inny – wszyscy równi. Tolerancja i empatia.
	Zaburzenia psychiczne, w tym zaburzenia odżywiania.
	Prawa człowieka – mowa nienawiści w internecie.
	Jakiegokolwiek agresji mówię STOP!
	Co oznacza bycie EKO?
	Moje mocne strony – moją wizytówką na przyszłość.
	„Chłopaki nie płaczą” – rozprawiamy się ze szkodliwym mitem.

[Wpisz tytuł dokumentu]

Klasy III	Zajęcia z preorientacji zawodowej: informacje Młodzieżowego Biura Pracy. (psycholog szkolny)
	Dorośle życie bez „polepszaczy”.
	Poznaj siebie – wzmacnianie poczucia własnej wartości.
	Stres w życiu zawodowym.
	Techniki wizualizacji i relaksacji dla maturzystów. (pedagog szkolny)
	Umiejętność zarządzania czasem w życiu maturzysty.
	Prawa człowieka – stereotypy a rzeczywistość.
	Współczesne niewolnictwo czyli zagrożenia związane z handlem ludźmi.
	Wartość pracy w życiu człowieka.
	Transplantacja narządów – jestem za?
	Pokój między ludźmi, pokój w rodzinie, pokój na świecie – współczesny terroryzm.
	Wspierasz kulturę = nie popierasz piractwa w internecie.
	Polska kultura w kontekście kultury europejskiej – co możemy zaoferować Europie, co możemy od niej zapożyczyć/przejąć.
	Co to znaczy być dojrzałym? Dojrzałość emocjonalna i psychiczna.

Powyższe tematy wynikają z priorytetów programu wychowawczo – profilaktycznego. Kolejne tematy wychowawca realizuje zgodnie z potrzebami klasy i zawiera je w swoim planie wychowawczym.

VII. Ewaluacja

Ewaluacja programu polega na gromadzeniu informacji na temat prowadzonych działań, w celu ich modyfikacji i podnoszenia skuteczności programu wychowawczo-profilaktycznego. Ewaluacja przeprowadzana będzie poprzez:

- obserwację zachowań uczniów i zachodzących w tym zakresie zmian
- analizę dokumentacji
- przeprowadzanie ankiet, kwestionariuszy wśród uczniów, rodziców i nauczycieli
- rozmowy z rodzicami
- wymianę spostrzeżeń w zespołach wychowawców i nauczycieli

[Wpisz tytuł dokumentu]

Ewaluacja programu przeprowadzona będzie po trzech latach funkcjonowania programu przez zespół wychowawczo - profilaktyczny. Zadaniem zespołu jest opracowanie planu ewaluacji, organizacja badań oraz opracowanie wyników. Z wynikami prac zespołu w formie raportu ewaluacyjnego zostanie zapoznana Rada Pedagogiczna i Rada Rodziców.

Program wychowawczo-profilaktyczny został uchwalony przez Radę Rodziców w porozumieniu z Radą Pedagogiczną II Liceum Ogólnokształcącego z Oddziałami Integracyjnymi im. C. K. Norwida w Tychach dnia

literatura

*Zbigniew B. Gaś Wiesław Poleszak *Opracowujemy i ewaluujemy program wychowawczo – profilaktyczny szkoły*

**Piśmiennictwo do badań nad czynnikami chroniącymi i czynnikami ryzyka znajduje się w opracowaniu: Ostaszewski K. Czynniki ryzyka i czynniki chroniące w zachowaniach ryzykownych dzieci i młodzieży. W: Czynniki chroniące młodzież 15-letnią przed podejmowaniem zachowań ryzykownych, Mazur J i wsp. Instytut Matki i Dziecka, Zakład Ochrony i Promocji Zdrowia Dzieci i Młodzieży, Warszawa 2008; 19–46.

wrzesień 2018